

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název: Velitel zásahu při řízení požárního zásahu a záchranných prací jednotek	Metodický list číslo	2 Ř
	<i>Vydáno dne: 31. října 2002</i>	<i>Stran: 6</i>

I.

Charakteristika

- 1) Velitel zásahu řídí činnost jednotek a dalších subjektů jejichž součinnost si vyžádal na místě zásahu. Stanoví strukturu řízení na místě zásahu. *Velitel zásahu nosí červenou pásku s nápisem VZ na levé paži nebo zvláštní vestu s nápisem „Velitel zásahu“*¹. Funkce velitele zásahu je ustanovena jen na místě zásahu, nikoliv mimo ně, např. v průběhu přepravy.
- 2) *Jestliže jedna nebo více jednotek zasahuje u mimořádné události s ostatními složkami IZS a některé ze zasahujících složek IZS, s ohledem na charakter záchranných a likvidačních prací, přísluší podle zvláštních předpisů řízení těchto prací, velitel zásahu s takovou složkou IZS spolupracuje. Nejsou-li příslušné složky IZS dosud na místě zásahu, velitel zásahu zajistí jejich vyrozumění. Do doby jejich příjezdu, nebo je-li spor o tom, která složka má záchranné a likvidační práce řídit, řízení záchranných a likvidačních prací převezme velitel zásahu*².
- 3) Mimořádnou událostí podle odstavce 2 jsou zejména havarijní zhoršení nebo ohrožení jakosti povrchových nebo podzemních vod (*řízení prací při zneškodňování havárií řídí vodoprávní úřad*³) a povodeň (protipovodňová opatření řídí povodňový orgán⁴). Velitel zásahu při tom řídí jednotky na místě zásahu a zodpovídá za jejich činnost. Z toho vyplývá, že bez jeho vědomí nemůže ten, kdo celkově řídí záchranné a likvidační práce, ukládat zúčastněným jednotkám úkoly. Velitel zásahu v tomto případě také není zodpovědný za celkový výsledek všech prací při odstraňování následků mimořádné události, ale jen za činnost, kterou provádějí jednotky v rámci záchranných prací. Jednotka provádí do příchodu kompetentního orgánu tzv. záchranné práce (odstranění bezprostředních rizik a přerušování jejich příčin) přiměřeně silám a prostředkům jednotky.
- 4) Mechanismus uvedený v odstavcích 2 a 3 slouží pro koordinaci činnosti jednotek s dalšími složkami IZS, s orgány státní správy a právníckými i fyzickými osobami zabezpečujícími likvidaci mimořádné události. V jednodušším případě může velitel zásahu zabezpečit koordinaci záchranných a likvidačních prací bez štábu, při složitějších zásazích, vyžadujících časově delší a náročnější koordinaci, jmenuje vedoucí složek IZS do štábu.
- 5) Při složitějším zásahu, vyžadující si koordinaci záchranných a likvidačních prací s jinými složkami IZS i mimo místo zásahu, může velitel zásahu vyžádat prostřednictvím operačního a informačního střediska IZS svolání územně příslušného krizového štábu, a tak požádat o koordinaci záchranných likvidačních prací
 - a) starostu obce s rozšířenou působností nebo,

¹ § 29 písm. a) vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

² § 21 odst. 2 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

³ § 41 zákona č. 254/2001 Sb.

⁴ § 77 zákona č. 254/2001 Sb.

- b) hejtmána kraje; uvedená koordinace nastává také tehdy, když je pro místo zásahu vyhlášen nejvyšší stupeň poplachu dle poplachového plánu IZS, a to buď velitelem zásahu nebo operačním a informačním střediskem IZS.
- 6) Koordinace záchranných a likvidačních prací starostou obce nebo hejtmánem kraje neznamená, že se ruší funkce velitele zásahu v místě zásahu; ten plní nadále své úkoly dané právním předpisem ⁵.

Stanovení velitele zásahu

- 7) Na místě zásahu řídí činnost jednotek velitel zásahu. *Při zásahu 2 nebo více jednotek řízení zásahu převezme velitel jednotky, která zahájila činnost na místě zásahu jako první. To neplatí, jestliže některý z velitelů zasahujících jednotek využije právo přednostního velení. Pokud to technické prostředky umožní oznámí velitel jednotky, která přijela na místo zásahu jako první, příslušnému operačnímu středisku převzetí velení zásahu a upřesní místo zásahu a charakter zásahu* ⁶.
- 8) Funkce velitele zásahu se ustanovuje z velitelů jednotek a z osob majících tzv. velitelskou pravomoc. U HZS kraje je velitelská pravomoc dána vnitřními předpisy (zejména organizačním řádem HZS kraje), a to u těchto funkcí: velitel operační skupiny, velitel družstva, velitel čety, velící důstojník, velitel stanice, ředitel odboru IZS, náměstek ředitele HZS kraje pro úsek IZS a operačního řízení, řídicí důstojník a další služební funkcionáři HZS ČR podle právního předpisu ⁷.
- 9) Řídicí důstojník kraje je v operačním řízení nadřizen všem příslušníkům a občanským zaměstnancům HZS kraje, je podřízen řediteli HZS kraje, který může měnit jeho rozhodnutí. Je oprávněn převzít pouze funkci velitele zásahu od velitele zásahu, který je příslušníkem HZS z jeho kraje. Pokud velení zásahu nepřevzal, zpravidla pomáhá veliteli zásahu na místě zásahu, např. v dohodě s velitelem zásahu jedná v havarijních orgánech právnických a podnikajících fyzických osob, doprovází na místě zásahu významné osoby, např. představitele správních úřadů.
- 10) *Při soustředění většího množství sil a prostředků a při organizačně složitém nebo rozsáhlém zásahu anebo při zásahu v rámci IZS může velitel zásahu zřídit štáb, jednotlivé úseky a určit velitele úseků. Zřídí-li velitel zásahu úseky, stanoví úkoly, které budou úseky plnit a vyčlení pro plnění těchto úkolů potřebné síly a prostředky. Pro několik úseků může velitel zásahu zřídit společný sektor a určit jeho velitele. Pokud nestanoví velitel zásahu jinak, jsou hasiči přímo podřízeni svým velitelům jednotek. Velitelé jednotek jsou podřízeni veliteli úseku, veliteli sektoru a veliteli zásahu. Při nebezpečí z prodlení může velitel úseku, velitel sektoru nebo velitel zásahu vydat hasičům rozkaz nebo pokyn přímo* ⁸.

Právo přednostního velení

- 11) *V případě, kdy jsou na místě zásahu 2 nebo více jednotek, může být řízení zásahu převzato podle práva přednostního velení. Právem přednostního velení se rozumí že*
- a) *velitel jednotky HZS kraje má přednost před všemi veliteli jednotek s výjimkou velitele jednotky hasičského záchranného sboru podniku v případě uvedeném*

⁵ § 1, § 3 a § 4 vyhlášky MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

⁶ § 21 odst. 1 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

⁷ § 22 odst. 2 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

⁸ § 21 odst. 3 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

- v písmenu b),*
- b) velitel jednotky hasičského záchranného sboru podniku má přednost před všemi veliteli jednotek v případě, že místem zásahu je podnik, pro který byla tato jednotka zřízena,*
 - c) velitel jednotky sboru dobrovolných hasičů obce má přednost před velitelem jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku s výjimkou případu uvedeného v písmenu d),*
 - d) velitel jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku má přednost před velitelem jednotky sboru dobrovolných hasičů obce v případě, je-li místem zásahu podnik, pro který byla tato jednotka zřízena,*
 - e) velitel jednotky, v jejíž územní působnosti se místo zásahu nachází, má přednost před ostatními veliteli jednotek stejného druhu; to neplatí, jestliže jednotka, v jejíž územní působnosti se místo zásahu nachází, se do činností na místě zásahu nezapojí nebo pokud se velitelé jednotek dohodnou jinak ⁹.*
- 12) **Řízení zásahu** (podle odstavce 11) *převzít nelze, jestliže generální ředitel HZS ČR nebo jím pověřený zástupce, ředitel HZS kraje nebo ředitel územního odboru HZS kraje anebo jimi pověřeni funkcionáři HZS kraje určí velitele zásahu nebo velení sami převezmou .*
- 13) Územní působnost jednotky je dána plošným pokrytím území kraje jednotkami, kterou se určuje předurčenost jednotky do jednotlivých katastrů obcí a tím i hasební obvod jednotky s územní působností (JPO I, JPO II, JPO III) ¹⁰. Mezi stanicemi HZS stejného kraje pak zpravidla rozhoduje hasební obvod příslušný stanici, pokud však nerozhodne o veliteli zásahu nadřízený velitel na základě služební nadřízenosti z organizačního řízení.
- 14) Místní příslušnost jednotky obce nebo podniku se vztahuje k území zřizovatele jednotky a je dána zřizovatelskou funkcí obce nebo podniku (právnícké nebo podnikající fyzické osoby). Místní příslušnost může vzniknout i na základě zřízení společné jednotky ve smyslu § 69a zákona o požární ochraně.
- 15) Pokud velitel disponující právem přednostního velení toto právo uplatní a převezme zásah, musí se odstupující velitel zásahu převzetí podřídit a po převzetí nesmí zasahovat novému veliteli zásahu do řízení zásahu. Nepřevzetí řízení zásahu velitelem s právem přednostního velení jej nezbujuje odpovědnosti za správné vedení zásahu (mohl jednat k nápravě převzetím funkce velitele zásahu).
- 16) Služebně nadřízený příslušník HZS ČR nebo velitel s právem přednostního velení, pokud velení u zásahu nepřevzal, není oprávněn zasahovat do činností a oprávnění velitele zásahu, byť služebně podřízeného velitele v organizačním řízení výkonu služby.
- 17) **Nemůže-li velitel zásahu vykonávat svoje oprávnění a plnit povinnosti podle § 26 odst. 1 až 9 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb., bezodkladně určí svého zástupce, pokud nedojde k převzetí velení** ¹¹ (viz odstavce 11 a 12).

II.

Úkoly a postup činnosti

- 18) Velitel zásahu při řízení jednotky při požárním zásahu, záchranných pracích při živelních pohromách, záchranných pracích při mimořádných událostech, pokud jsou bezprostředně

⁹ § 22 odst. 1 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

¹⁰ Příloha zákona č. 133/1985 Sb.

¹¹ § 26 odst. 10 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

ohroženy lidské životy nebo hrozí značná škoda a při plnění úkolů civilní ochrany a ochrany obyvatel má právo¹²:

- a) požádat o osobní pomoc fyzickou osobu¹³,
- b) požádat o věcnou pomoc fyzické nebo právnické osoby; zejména o dopravní prostředky, zdroje vody, spojová zařízení a jiné věci ke zdolání požáru nebo provedení záchranných prací¹⁴,
- c) vstoupit na nemovitosti k provedení opatření nutných ke zdolání požáru nebo k zamezení jeho šíření, provedení záchranných prací a v případě potřeby nařídit v příslušném rozsahu vlastníkově (správci, uživateli) zejména vyklizení pozemku odstranění staveb, jejich části nebo porost¹⁵,
- d) **nařídit v souvislosti se zdoláváním požáru nebo při cvičení jednotky, aby se z místa zásahu vzdálily osoby, jejichž přítomnost není potřebná, nebo aby se podřídily jiným omezením nutným k úspěšnému provedení zásahu¹⁶,**
- e) **nařídit provedení nutných opatření směřujících k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru. O nařízených opatřeních neodkladně informuje orgán vykonávající státní požární dozor¹⁷.** Velitel zásahu nařizuje nutná opatření *při předání místa zásahu,*
- f) **odvolat**
 - i) **velitele jednotky nebo hasiče, které určil jako svůj výkonný orgán** (např. náčelníka štábu, velitele bojového úseku, velitele průzkumné skupiny), **pokud nemohou plnit nebo neplní své úkoly a současně určit jejich nástupce,**
 - ii) **z místa zásahu jednotku, která neplní svoje úkoly nebo jestliže její síly a prostředky nejsou potřebné¹⁸,** totéž se přiměřeně týká hasičů, kteří splnili úkol,
- g) **rozdělit jednotku, určit vedoucí skupin a začlenit osoby poskytující osobní a věcnou pomoc do jednotky. Nad činností těchto osob musí být zajištěn odborný dohled a musí být vybaveny osobními ochrannými prostředky¹⁹,**
- h) **rozhodnout o nedodržení technických parametrů požární techniky a věcných prostředků, jestliže hrozí nebezpečí z prodlení při záchranně života osob²⁰,**
- i) **na nezbytnou dobu záchranu osob, zvířat nebo majetku přerušit v případě, kdy již nelze, ani přes vynaložení všech dostupných sil a prostředků, osoby, zvířata nebo majetek zachránit anebo pokračování v zásahu by bezprostředně ohrožovalo život zasahujících hasičů²¹,**
- j) ukončit nasazení jednotek v případě, že by zdolávání požáru osamocené stojícího objektu (např. stohu nebo skladu píce) bylo s ohledem na charakter požáru nevhodné a průzkumem bylo potvrzeno, že nejsou ohroženy životy osob nebo zvířat, případně by zásahem mohlo dojít k neúměrným ekonomickým škodám a škodám na životním prostředí; při tom musí velitel zásahu zajistit ochranu okolí hořícího objektu před rozšířením požáru²².

¹² § 70 odst. 1 písm. a) a b) a odst. 5 a § 92 zákona č. 133/1985 Sb.

¹³ § 18 zákona č. 133/1985 Sb.

¹⁴ § 19 zákona č. 133/1985 Sb.

¹⁵ § 22 zákona č. 133/1985 Sb.

¹⁶ § 88 odst. 1 písm. a) zákona č. 133/1985 Sb.

¹⁷ § 88 odst. 1 písm. b) zákona č. 133/1985 Sb.

¹⁸ § 26 odst. 7 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

¹⁹ § 26 odst. 8 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

²⁰ § 26 odst. 9 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

²¹ § 14 odst. 2 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

²² § 15 odst. 3 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

- 19) Velitel zásahu je dále při provádění záchranných a likvidačních prací při zásahu několika složek IZS oprávněn:
- a) *zakázat nebo omezit vstup osob na místo zásahu a nařídit, aby místo zásahu opustila osoba, jejíž přítomnost není potřebná, nařídit evakuaci osob, popřípadě stanovit i jiná dočasná omezení k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí a vyzvat osobu, která se nepodřídí stanoveným omezením, aby prokázala svoji totožnost; tato osoba je povinna výzvě vyhovět,*
 - b) *nařídit bezodkladné provádění nebo odstraňování staveb, terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých mimořádnou událostí,*
 - c) *vyzvat právnické osoby nebo fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci,*
 - d) *zřídit štáb jako svůj výkonný orgán a určit náčelníka a členy štábu. Členy štábu jsou zejména velitelé a vedoucí složek IZS. Členy tohoto štábu mohou být dále fyzické osoby a zástupci právnických osob, se kterými složky IZS spolupracují nebo které poskytují osobní nebo věcnou pomoc,*
 - e) *rozdělit místo zásahu na sektory, popřípadě úseky a stanovit jejich velitele, kterým je oprávněn ukládat úkoly; rozhodovat o přidělování sil a prostředků do podřízenosti velitelů sektorů a úseků²³.*
- 20) Velitel zásahu prokazuje svá oprávnění vůči fyzickým nebo právnickým osobám a hasičům svým označením podle (viz odstavec 1).
- 21) Velitel zásahu plní při řízení požárního zásahu a záchranných pracích následující úkoly:
- a) *řídí průzkum, vyhodnocuje situaci a s ohledem na získané poznatky organizuje soustřed'ování a nasazování jednotek,*
 - b) *kontroluje a vyhodnocuje účinnost zásahu a plnění svých rozkazů a pokynů,*
 - c) *rozhoduje o zahájení a ukončení činnosti k záchraně osob, zvířat a majetku a určí, které osoby, která zvířata nebo který majetek budou zachráněny přednostně,*
 - d) *organizuje součinnost zasahujících jednotek a jejich spolupráci s těmi, kteří poskytují osobní a věcnou pomoc,*
 - e) *organizuje spojení v místě zásahu a spojení s příslušným operačním střediskem a odpovídá za úplnost a správnost předávaných informací,*
 - f) *v případě potřeby zřídí štáb, označí velitelské stanoviště a přiděluje do úseků, popřípadě sektorů síly a prostředky jednotek nebo složek IZS,*
 - g) *zajišťuje týlové zabezpečení jednotek,*
 - h) *zajišťuje podávání informací o zásahu sdělovacím prostředkům a veřejnosti,*
 - i) *organizuje poskytování informací příbuzným osob, které byly postiženy následky požáru nebo mimořádné události,*
 - j) *organizuje opatření k zamezení vstupu nepovolaných osob na místo zásahu,*
 - k) *vyhodnocuje zásah a zpracovává zprávu o zásahu²⁴,*
 - l) *v místě zásahu, kde se předpokládají účinky požáru nebo mimořádné události, zabezpečuje ve spolupráci s příslušným operačním střediskem, správními úřady a obcemi*
 - i) *provedení průzkumu šíření účinků požáru nebo mimořádné události,*
 - ii) *informování obyvatelstva na území ve směru šíření požáru nebo mimořádné události, která by je mohla ohrozit svými účinky,*
 - iii) *evakuaci obyvatelstva nebo jeho ochranu před nebezpečím, nelze-li evakuaci uskutečnit,*
 - iv) *vyhledání bezprostředně ohrožených osob,*

²³ § 19 odst. 3 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

²⁴ § 26 odst. 1 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

- v) *ošetření zraněných osob,*
 - vi) *regulaci volného pohybu osob a dopravních prostředků v místě zásahu,*
 - vii) *střežení evakuovaného území a majetku,*
 - viii) *odstranění staveb a porostů, provedení terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých požárem nebo mimořádnou událostí²⁵.*
- m) *může prostřednictvím příslušného operačního střediska žádat o*
- i) *regulaci dopravy na trasách odsunu zraněných do zdravotnických zařízení nebo na trasách, po kterých jsou přepravovány síly a prostředky jednotek,*
 - ii) *zabezpečení náhradního ubytování pro postižené,*
 - iii) *zabezpečení zdravotní péče, hygienické a protiepidemické péče a sociální a duchovní péče pro postižené, nemocné a zraněné,*
 - iv) *provedení sanace a dekontaminace zasaženého území,*
 - v) *stanovení hygienických a veterinárních opatření²⁶,*
- n) *za účelem snížení rizika ohrožení života a zdraví zasahujících hasičů*
- i) *analyzuje informace o nebezpečí na místě zásahu,*
 - ii) *rozděluje místo zásahu na zóny s charakteristickým nebezpečím a stanoví odpovídající režim práce a způsob ochrany,*
 - iii) *dbá, aby požadavky kladené na jednotky odpovídaly jejich vybavení požární technikou a věcnými prostředky a cíl jejich činnosti při zásahu byl stanoven s přihlédnutím ke konstrukci zachraňovaných objektů, charakteru technologických procesů probíhajících v těchto objektech a chemickým vlastnostem vznikajících nebo skladovaných látek, pokud jsou známy,*
 - iv) *vytváří podmínky pro obnovu fyzických sil hasičů na místě zásahu, zajištění minimálních podmínek péče o zasahující hasiče a osoby poskytující osobní a věcnou pomoc²⁷,*
- o) *přímo řídí činnost*
- i) *náčelníka štábu, velitele průzkumné skupiny, velitele úseku, velitele sektoru a dalších hasičů, které určil jako svůj výkonný orgán, pokud jim neurčil jiného přímého nadřízeného²⁸; hasiči uvedení ve zde vyjmenovaných funkcích jsou rovněž veliteli zásahu odpovědní za plnění rozkazů a pokynů, které jim uložil,*
 - ii) *velitelů jednotek, kromě těch, kteří byli zařazeni do podřízenosti velitele sektoru nebo velitele úseku²⁹.*

²⁵ § 26 odst. 3 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

²⁶ § 26 odst. 4 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

²⁷ § 26 odst. 5 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

²⁸ § 26 odst. 6 písm. a) vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

²⁹ § 26 odst. 6 písm. b) vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.